

## NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

JULIANE KOKOTT

prednesené 26. marca 2009<sup>1</sup>

### I — Úvod

1. Takmer celé pobrežie Baltského mora hraničí s členskými štátmi Európskeho spoločenstva. Jeho stav teda jasne poukazuje na to, či právo Spoločenstva v oblasti životného prostredia môže zabrániť zničeniu morského prostredia a napraviť vzniknuté škody.

2. Tieto žaloby o nesplnenie povinnosti sa týkajú obzvlášť závažného problému Baltského mora, a to problému eutrofizácie, to znamená nadmerného množstva živín. Vody Baltského mora obsahujú príliš veľa dusíka a fosforu, pretože tieto nadbytočné živiny unikajú do Baltského mora z masy okolitej pôdy. To spôsobuje najmä nadmerné zvýšenie výskytu vodných rastlín. Tie po odumretí vstrebávajú kyslík z vody. Ďalej je možné pozorovať nárast množstva cyanobaktérií („zelenomodrých rias“), ktoré produkujú toxické látky.

3. Predmetom prejednávaneho prípadu je dusík obsiahnutý v komunálnych odpadových

vodách vypúšťaných do Baltského mora. Čistenie týchto vôd je upravené smernicou Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd<sup>2</sup>, zmenenou a doplnenou smernicou Komisie 98/15/ES z 27. februára 1998<sup>3</sup> (ďalej len „smernica o odpadových vodách“).

4. Komisia od Fínska a Švédska na základe tejto smernice vyžaduje, aby všetky ich čističky odpadových vôd od určitej veľkosti znížili množstvo dusíka v čistenej vode.

5. Dotknuté členské štáty Komisii v podstate odporujú, že z dôvodu podmienok panujúcich v dotknutých oblastiach Baltského mora, najmä v Botnickom zálive, nie je na účely zabránenia eutrofizácii všade potrebné zníženie dusíka.

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Ú. v. ES L 135, s. 40; Mim. vyd. 15/02, s. 26.

3 — Ú. v. ES L 67, s. 29; Mim. vyd. 15/04, s. 27.

## II — Právny rámec

ktoré je uvedené v článku 4, najneskôr do 31. decembra 1998 pre všetky vypúšťania z aglomerácií s viac ako 10 000 p. k. [populačným koeficientom]<sup>4</sup>.

### A — *Smernica o odpadových vodách*

6. Smernica o odpadových vodách sa vo Švédsku a Fínsku uplatňuje bez obmedzenia od ich pristúpenia 1. januára 1995.

3. Vypúšťanie z čističiek komunálnych odpadových vôd uvedené v odseku 2 musí spĺňať príslušné požiadavky v prílohe I B. Tieto požiadavky môžu byť zmenené a doplnené v súlade s postupom stanoveným v článku 18.

7. Relevantnými ustanoveniami sú článok 5 ods. 1, 2, 3 a 5 smernice o odpadových vodách týkajúce sa identifikácie citlivých oblastí a čistenia odpadových vôd, ktoré musia byť vykonané:

4. ...

„1. Na účely odseku 2 členské štáty identifikujú do 31. decembra 1993 citlivé oblasti podľa kritérií stanovených v prílohe II.

5. Vypúšťanie z čističiek komunálnych odpadových vôd, ktoré sú umiestnené v príslušných oblastiach povodia citlivých oblastí a ktoré prispievajú k znečisteniu týchto oblastí, podlieha odsekom 2, 3 a 4.

2. Členské štáty zabezpečia, že komunálne odpadové vody vstupujúce do zberných systémov prejdú pred vypustením v citlivých oblastiach náročnejším čistením ako tým,

6. ...“

4 — Doplnila generálna advokátka.

8. Príloha I B bod 3 uvádza o náročnejšom čistení v zmysle článku 5 ods. 2:

„3. Vypúšťanie z čističiek komunálnych odpadových vôd do tých citlivých oblastí, ktoré podliehajú eutrofizácii, ako je stanovené v prílohe II A a), navyše spĺňa požiadavky uvedené v tabuľke 2 tejto prílohy.“

9. Tabuľka 2 uvádza maximálne množstvo fosforu a dusíka vo vypustených odpadových vodách. Jej nadpis znie:

„Požiadavky na vypúšťanie z čističiek komunálnych odpadových vôd do citlivých oblastí, ktoré podliehajú eutrofizácii, stanovené v prílohe II. A a). V závislosti od miestnej situácie sa môžu uplatňovať požiadavky na jeden alebo na obidva ukazovatele. Použijú sa hodnoty koncentrácie alebo percent zníženia.“

10. Podľa druhého riadku tejto tabuľky musí zníženie dusíka umožniť dosiahnutie normy 15 mg/l pre aglomerácie s populačným koeficientom medzi 10 000 a 100 000 a normy 10 mg/l pre väčšie aglomerácie alebo minimálneho percenta zníženia celkového množstva dusíka od 70 % do 80 %.

11. Príloha II. A písm. a) stanovuje kritériá pre výber citlivých oblastí:

„A. Citlivé oblasti

Vodná oblasť musí byť identifikovaná ako citlivá oblasť, ak patrí do jednej z nasledujúcich skupín:

- a) prírodné sladkovodné jazerá, iné sladkovodné oblasti, estuárie a pobrežné vody, ktoré sa pokladajú za eutrofické alebo ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu stať eutrofickými, ak sa nepodnikne akcia na ich ochranu.

Pri posudzovaní toho, ktoré živiny by sa mali znížiť pri ďalšom čistení, sa môžu zohľadniť nasledujúce prvky:

- i) jazera a potoky siahajúce do jazier/rezervoárov/uzavretých zálivov, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody a kde môže nastať zhromažďovanie. V týchto oblastiach sa musí zahrnúť odstraňovanie fosforu, pokiaľ sa nedá preukázať, že odstraňovanie nemá účinok na úroveň eutrofizácie. Tam, kde sa robí vypúšťanie z veľkých aglomerácií, sa môže posúdiť tiež odstraňovanie dusíka;
- „11. ‚eutrofizácia‘ je obohacovanie vody živinami, najmä zlúčeninami dusíka a fosforu, ktoré spôsobuje zvýšený rast rias a vyšších rastlinných foriem, čím môže dôjsť k nežiaducemu zhoršovaniu biologickej rovnováhy a kvality tejto vody;
- ii) estuária, zálivy a iné pobrežné vody, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody alebo ktoré prijímajú veľké množstvá živín. Výtoky z malých aglomerácií majú [Vypúšťanie z malých aglomerácií má — *neoficiálny preklad*] obvykle menší význam v takýchto oblastiach, ale pre veľké aglomerácie je potrebné začleniť odstraňovanie fosforu a/alebo dusíka, pokiaľ sa nedá preukázať, že odstraňovanie nemá účinok na úroveň eutrofizácie.“
- 12. ‚estuárium‘ je prechodová oblasť ústia rieky medzi sladkými a pobrežnými vodami. Členské štáty vytvoria vonkajšie (smerom k moru) limity estuárií na účely tejto smernice ako súčasť programu na vykonávanie v súlade s ustanoveniami článku 17 ods. 1 a 2;

12. Článok 2 body 11, 12 a 13 definujú pojmy eutrofizácia, estuárium a pobrežné vody takto:

13. ‚pobrežné vody‘ sú vody mimo čiary odlivu alebo vonkajšej hranice estuária.“

*B — Dohovor o ochrane morského prostredia oblasti Baltského mora*

13. Európske spoločenstvo je spolu s niektorými členskými štátmi a Ruskou federáciou zmluvnou stranou Dohovoru o ochrane morského prostredia oblasti Baltského mora (ďalej len „dohovor o Baltskom mori“).<sup>5</sup>

14. Článok 3 dohovoru o Baltskom mori stanovuje určité zásady a povinnosti, najmä všeobecnú povinnosť ochrany a ozdravenia Baltského mora, ako aj špeciálnu definíciu zásady obozretnosti:

„1. Zmluvné strany prijímajú jednotlivo alebo spoločne všetky príslušné právne, administratívne alebo iné relevantné opatrenia na prevenciu a elimináciu znečistenia s cieľom podpory ekologickej obnovy oblasti Baltského mora a zachovania jej ekologickej rovnováhy.

2. Zmluvné strany uplatnia preventívny princíp, t. j. prijímajú preventívne opatrenia, keď existuje dôvod predpokladať, že látky alebo energie priamo alebo nepriamo vnesené do morského prostredia môžu ohroziť ľudské

zdravie, biotu a morský ekosystém, ohroziť komfort alebo byť prekážkou pri inom legítimnom využití mora, aj keď neexistuje žiadny nezvratný dôkaz príčinného vzťahu medzi vstupmi a ich údajnými účinkami.

...“

15. Podmienky uplatniteľné na čističky odpadových vôd sú najmä predmetom článku 6 ods. 1, ktorý stanovuje povinnosť prevencie a odstránenia znečistenia zo zdrojov na pevnine:

„1. Zmluvné strany sa zaväzujú predchádzať a eliminovať znečistenie oblasti Baltského mora zo zdrojov na pevnine používaním medzi iným najlepších environmentálnych postupov pre všetky zdroje a najlepších dostupných technológií pre bodové zdroje znečistenia. Každá zmluvná strana prijme na tento účel relevantné opatrenia v povodí Baltského mora zachovávajúc pritom svoju zvrchovanosť.

2. ...“

5 — Ú. v. ES L 73, 1994, s. 20; Mim. vyd. 11/019, s. 292, prijatý rozhodnutím Rady z 21. februára 1994 o uzavretí Dohovoru o ochrane morského prostredia v oblasti Baltského mora (Helsinského dohovoru v revidovanom znení z r. 1992) v mene Spoločenstva (Ú. v. ES L 73, 1994, s. 19; Mim. vyd. 11/19, s. 291).

16. Článok 19 a nasl. sa týkajú Komisie pre ochranu baltského morského prostredia, ktorá sídli v Helsinkách (ďalej len „helsinská komisia“). V helsinskej komisii sú zastúpené všetky zmluvné strany. V rozsahu právomoci Spoločenstva členské štáty zastupuje Komisia.

19. Keďže žiadny z uvedených členských štátov nevyhovel tomuto odôvodnenému stanovisku, podala Komisia 16. júla 2007 žaloby proti Fínsku (vec C-335/07) a 18. septembra 2007 proti Švédsku (vec C-438/07).

### **III — Skutkový stav, konanie pred podaním žaloby a návrhy účastníkov konania**

17. Vo Fínsku a Švédsku musia aglomerácie s populačným koeficientom viac ako 10 000 podrobiť svoje odpadové vody náročnejšiemu čisteniu v zmysle článku 5 ods. 2 smernice o odpadových vodách, lebo tieto dva členské štáty identifikovali svoje vody ako citlivé v zmysle článku 5 ods. 1 tejto smernice.

18. Komisia sa domnieva, že toto náročnejšie čistenie musí najmä znížiť úroveň dusíka v odpadových vodách. Keďže to nie je prípad všetkých dotknutých aglomerácií týchto členských štátov, začala predmetné konania o nesplnenie povinnosti a po výzvach z 1. júla 2002 (Fínsko) a 23. októbra 2002 (Švédsko) zaslala 1. apríla 2004 odôvodnené stanovisko týmto dvom členským štátom.

20. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor vo veci C-355/07:

- určil, že Fínska republika si tým, že nepožadovala, aby všetky odpadové vody vstupujúce do zberných systémov pochádzajúce z aglomerácií s populačným koeficientom viac ako 10 000 prešli náročnejším čistením, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 5 ods. 2, 3 a 5 smernice Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd, a
- zaviazal Fínsku republiku na náhradu trov konania.

21. Fínska republika navrhuje, aby Súdny dvor:

komunálnych odpadových vôd, nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 5 ods. 2, 3 a 5 tejto smernice v znení zmien a doplnení smernice Komisie 98/15/ES z 27. februára 1998, a

— zamietol žalobu Komisie ako neodôvodnenú a

— zaviazal Švédske kráľovstvo na náhradu trov konania.

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

22. Uznesením zo 7. augusta 2008 predseda Súdneho dvora pripustil vstup Švédskeho kráľovstva ako vedľajšieho účastníka konania na podporu Fínska.

24. Švédske kráľovstvo uznalo, že dusík musí byť odstraňovaný v 34 čističkách odpadových vôd. Vo zvyšnej časti navrhuje, aby Súdny dvor

— zamietol žalobu.

23. Vo veci C-438/07 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

— určil, že Švédske kráľovstvo si tým, že neprijalo opatrenia nevyhnutné na to, aby najneskôr do 31. decembra 1998 všetky vypúšťania z čističiek komunálnych odpadových vôd z aglomerácií s populárnym koeficientom viac ako 10 000 vytekajúce priamo do citlivých oblastí alebo ich oblastí povodia splňali požiadavky prílohy I smernice Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení

25. Uznesením z 28. januára 2008 predseda Súdneho dvora pripustil vstup Fínskej republiky ako vedľajšieho účastníka konania na podporu Švédska.

26. Na ústnom pojednávaní z 19. februára 2009 sa zúčastnili oba členské štáty a Komisia.

27. Tieto dve žaloby preskúmam v spoločných návrhoch, keďže vzniesli v podstate rovnaké otázky.

30. Komisia sa vo svojich dvoch replikách odvolávala na niektoré čističky odpadových vôd len na ilustráciu celkovej situácie. Jej tvrdenie sa obmedzuje hlavne na zopakovanie svojich všeobecných tvrdení. Na účely spochybnenia niektorých čističiek alebo určitých kategórií čističiek musí Komisia špeciicky vypracovať svoje výhrady.

#### IV — Právne posúdenie

##### A — O návrhoch Komisie

28. Komisia vytýka Fínsku a Švédsku, že nepodrobili všetky odpadové vody z aglomerácií s populačným koeficientom viac ako 10 000 náročnejšiemu čisteniu. Spor medzi stranami sa teda týka len otázky, či toto čistenie tiež vo všetkých prípadoch vyžaduje zníženie dusíka.

29. Komisia výslovne požaduje, aby sa všetky dotknuté odpadové vody povinne podrobili zníženiu dusíka. Nekritizuje však absenciu odstraňovania dusíka v niektorých čističkách. Žaloby v skutočnosti spočívajú na všeobecných úvahách: určité oblasti Baltského mora sú citlivé na prílev odpadových vôd obsahujúcich dusík a Švédsko, ako aj Fínsko priamo alebo nepriamo vypúšťajú všetky odpadové vody do týchto oblastí.

31. Ak by naopak uvedené tvrdenia boli považované za spochybnenie niektorých čističiek odpadových vôd, Komisia, ako to správne tvrdí Fínsko, by vzhľadom na konanie pred podaním žaloby a vzhľadom na návrh navyše zmenila predmet žaloby, lebo až do repliky sa diskusia netýkala práve tej alebo inej čističky. To by bolo neakceptovateľné.

32. Žaloba teda musí byť zamietnutá, ak len v niektorých dotknutých čističkách odpadových vôd jedného z členských štátov nie je čistenie, ktoré je predmetom sporu, potrebné.

33. Je preto z hľadiska žalôb bezpredmetné, že Švédsko výslovne<sup>6</sup> a Fínsko aspoň impli-

6 — Podľa Švédska musí byť toto čistenie ešte zavedené alebo zlepšené v 34 čističkách odpadových vôd.



citne uznáva<sup>7</sup>, že v niektorých čističkách odpadových vôd musí byť vyvinuté väčšie úsilie na odstraňovanie dusíka. Tieto členské štáty totiž popierajú jeho potrebu pre množstvo čističiek odpadových vôd.

36. Reťaz odkazov ukazuje, ktorému právnemu predpisu podlieha náročnejšie čistenie vypúšťania v takej citlivej oblasti: článok 5 ods. 3 smernice o odpadových vodách odkazuje na prílohu I B. Bod 3 časti B odkazuje na požiadavky uvedené v tabuľke 2 tejto prílohy. Okrem toho Súdny dvor už stanovil, že tieto požiadavky sa uplatnia s výhradou prílohy II A písm. a) druhého pododseku smernice.<sup>8</sup>

## B — O povinnosti znížiť množstvo dusíka

34. Východiskový bod právnej analýzy žalôb predstavuje článok 5 ods. 2 smernice o odpadových vodách. Podľa tohto článku príslušné orgány prijímú najneskôr do 31. decembra 1998 opatrenia nevyhnutné na to, aby komunálne odpadové vody pochádzajúce z aglomerácií s populačným koeficientom viac ako 10 000, vstupujúce do zberných systémov, prešli pred vypustením do citlivých oblastí náročnejším čistením, ako je čistenie opísané v článku 4 smernice.

37. Tabuľka 2 prílohy I uvádza niektoré požiadavky týkajúce sa zníženia fosforu a dusíka v odpadových vodách. Z nadpisu tejto tabuľky vyplýva, že podľa miestnych podmienok musí byť množstvo dusíka alebo fosforu, prípadne oboch látok, znížené. Navyše príloha II A písm. a) druhý pododsek stanovuje preskúmanie živín, ktorých množstvo má byť znížené.

35. Určenie citlivých oblastí môže byť podľa prílohy II A založené na rôznych dôvodoch, a to na eutrofizácii [písm. a)], odbere pitnej vody [písm. b)] a požiadavkách iných smerníc [písm. c)]. Môžu teda existovať citlivé oblasti, pre ktoré vypúšťanie dusíka a/alebo fosforu nemá v praxi žiadny význam. Je však nepopierateľné, že uvedené dva členské štáty uznali, že ich vody boli z hľadiska eutrofizácie citlivé.

38. Z toho vyplýva, že zníženie množstva dusíka nie je povinné a že naopak existuje určitá pružnosť pri organizácii náročnejšieho čistenia.<sup>9</sup> V zásade ide o dôvod založený na citlivosti oblasti, ktorý určuje, či množstvo dusíka alebo fosforu musí byť znížené.

7 — Podľa Fínska je toto čistenie uložené pre 16 čističiek odpadových vôd, ale ešte nie je zavedené.

8 — Rozsudok z 23. septembra 2004, Komisia/Francúzsko, C-280/02, Zb. s. I-8573, bod 104 a nasl.

9 — Taktiež rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 102.

V zmysle prílohy II A písm. a) smernice sú citlivými vodné oblasti, ktoré sú eutrofné alebo sa môžu stať eutrofnými v krátkom čase, ak nebudú prijaté ochranné opatrenia.

ktoré objednala Komisia, vychádzajú výslovne z myšlienky, že dotknutý členský štát musí dokázať, že upustenie od zníženia množstva dusíka nemá žiadny účinok na eutrofizáciu dotknutých vôd. Kým existuje závažná pochybnosť o absencii negatívnych účinkov tohto upustenia, je nutné primerané čistenie. Komisia teda viackrát tvrdila, že predmetný členský štát nepreukázal určité prvky.<sup>12</sup>

39. Účastníci konania sa teda zhodli na tom, že v zásade pripúšťajú potrebu zníženia množstva dusíka, ak jeho vypúšťanie prispieva k eutrofizácii alebo ak je zníženie vypúšťania opatrením, ktoré môže do budúcnosti odstrániť eutrofizáciu.

## C — O dôkaznom bremene

40. Nesúladiť sa však týka otázky, či Komisia musí dokázať, že zníženie množstva dusíka je potrebné, alebo naopak, či uvedené členské štáty musia dokázať, že potrebné nie je.

## 1. Všeobecné zásady dôkazného bremena v konaniach o nesplnenie povinnosti

41. Obe správy o prebratí smernice o odpadových vodách vo Fínsku<sup>10</sup> a v Švédsku<sup>11</sup>,

42. Podľa ustálenej judikatúry v rámci konania o nesplnenie povinnosti prislúcha Komisii povinnosť preukázať existenciu uplatňovaného nesplnenia povinnosti. Komisia musí predložiť Súdnu dvoru potrebné dôkazy, aby mohol sám potvrdiť existenciu tohto nesplnenia povinnosti bez toho, aby sa mohol oprieť o akýkoľvek predpoklad.<sup>13</sup>

10 — Searle, B., a kol. (WRc): *Evaluation of Finland's implementation of Directive 91/271/EEC on Urban Waste Water Treatment*. Máj 2004, príloha 5 žaloby vo veci C-335/07, s. 31.

11 — Hamil, K., a kol. (WRc): *Evaluation of Sweden's implementation of Directive 91/271/EEC on Urban Waste Water Treatment*. September 2003, príloha repliky vo veci C-438/07, s. 32.

12 — Body 4, 36, 37 a 46 žaloby a body 5 a 7 repliky vo veci C-335/07, bod 30 žaloby a bod 40 a nasl. repliky vo veci C-438/07.

13 — Pozri napríklad rozsudky z 25. mája 1982, Komisia/Holandsko, 96/81, Zb. s. 1791, bod 6; z 26. apríla 2005, Komisia/Irsko, C-494/01, Zb. s. I-3331, bod 41, a z 22. januára 2009, Komisia/Portugalsko, C-150/07, uverejnenie výberu z rozhodnutí, Zb. s. I-7, bod 65.

43. Komisia teda musí v zásade dokázať, že je potrebné znížiť množstvo dusíka v odpadových vodách, aby sa zabránilo eutrofizácii. Toto dôkazné bremeno je zmiernené povinnosťou lojálnej spolupráce náležiacей člen-ským štátom a zásadou obozretnosti.

44. Členské štáty sú predovšetkým podľa článku 10 ES povinné poskytnúť Komisii podporu v rámci plnenia jej úlohy dozerať na uplatňovanie ustanovení Zmluvy.<sup>14</sup> Je na vnútroštátnych orgánoch, aby v prvom rade v duchu lojálnej spolupráce prišli k potrebnému prevereniu na mieste.<sup>15</sup> Ak Komisia poskytla dostatok dôkazov preukazujúcich určité skutočnosti vzťahujúce sa na územie žalovaného členského štátu, je na tomto členskom štáte, aby podstatným spôsobom a detailne namietal takto predložené údaje a následky, ktoré z toho plynú.<sup>16</sup>

45. Prejednávaný prípad je ilustráciou takejto spolupráce, lebo vedecké základy jedného a druhého konania očividne spočívajú na výskumoch vedúcich k iniciatíve oboch žalovaných členských štátov, ktoré ich využívajú pre svoju vlastnú politiku životného prostredia.<sup>17</sup>

46. Ďalej na preukázanie dopadov na životné prostredie stačí, aby bol na základe zásady obozretnosti sporný účinok v rámci disponibilných vedeckých a technických údajov možný s dostatočnou mierou pravdepodobnosti.<sup>18</sup> Tento výklad zásady obozretnosti zodpovedá článku 3 ods. 2 dohovoru o Baltskom mori, podľa ktorého nie je nevyhnuté stanoviť príčinný vzťah medzi prísunom látok a pozorovanými škodlivými účinkami. Členské štáty však môžu vyvrátiť tvrdenie predložené Komisiou tým, že podajú svoje vlastné vedecké dôkazy.<sup>19</sup>

2. O prenesení dôkazného bremena pri uplatnení smernice o odpadových vodách

47. Komisia zdôrazňuje, najmä v prípade Fínska, že príloha II A písm. a) druhý pododsek body i) a ii) smernice o odpadových vodách stanovuje špeciálne pravidlá pre dva špecifické prípady zvláštnej citlivosti. Tieto prípady sa vzťahujú rovnako na dôkazné bremeno.

48. Prvý prípad uvedený v bode i) sa týka vnútrozemských vôd, teda jazier a potokov siahajúcich do jazier/rezervoárov/uzavretých zálivov, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody a kde môže nastať zhromažďovanie.

14 — Rozsudok Komisia/Irsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 13, bod 42.

15 — Rozsudok Komisia/Irsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 13, bod 45.

16 — Rozsudok Komisia/Irsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 13, bod 44.

17 — Rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8 tiež spočíva z veľkej časti viditeľne na štúdiách od francúzskych subjektov.

18 — Rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 34.

19 — Pozri rozsudok z 28. júna 2007, Komisia/Španielsko, C-235/04, Zb. s. I-5415, bod 26 a nasl.

V týchto oblastiach sa musí zahrnúť odstránenie fosforu, pokiaľ sa nedá preukázať, že odstraňovanie nemá účinok na úroveň eutrofizácie. Tam, kde sa robí vypúšťanie z veľkých aglomerácií, sa môže posúdiť tiež odstraňovanie dusíka.

dzajú jednak z veľkých aglomerácií a jednak že sú vypúšťané do estuárií, zálivov a iných pobrežných vôd, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody alebo ktoré prijímajú veľké množstvá živín.

49. Pre fosfor je rovnako stanovená vyvrátená domnienka, že jeho odstránenie je potrebné, ak nie je preukázaný opak. Ako tvrdí však Fínsko, znenie tohto ustanovenia iba zdôrazňuje, pokiaľ ide o aktuálne sporné znížovanie množstva dusíka, že nie je vždy potrebné. Všeobecné pravidlá dôkazného bremena sa teda uplatnia.

52. Komisia tvrdí, že pobrežné vody Švédska a Fínska sú z dôvodu nepravidelnej topografie pobrežia a množstva ostrovov charakterizované slabou výmenou vody. Takisto prijímajú veľké množstvá živín.

50. Bod ii) naopak stanovuje, že pokiaľ ide o veľké aglomerácie, odstránenie fosforu alebo dusíka sa musí stanoviť, ibaže by sa preukázalo, že toto odstránenie by nemalo účinok na úroveň eutrofizácie. To platí pre estuárie, zálivy a iné pobrežné vody, pri ktorých sa zistila slabá výmena vody alebo ktoré prijímajú veľké množstvá živín. Toto ustanovenie má za následok prenesenie dôkazného bremena, pokiaľ ide o nevyhnutnosť odstránenia dusíka.

53. Je možné, že táto poznámka platí pre veľkú časť pobrežných vôd. Komisia však musí preukázať, že všetky odpadové vody sú vypúšťané priamo alebo nepriamo do týchto vôd. Ako dôkaz nestačí odkázať na všeobecné vlastnosti pobrežnej krajiny. Ako to zdôraznilo Švédsko, nie je možné všeobecne predpokladať, že dochádza len k slabej výmene vody vo všetkých pobrežných vodách. Je veľmi pravdepodobné, že niektoré odpadové vody sú vypustené do pobrežných vôd, kde je výmena vody významná, takže dusík je dostatočne rozpustený v širom mori.

51. Na prenesenie dôkazného bremena musí Komisia dokázať, že odpadové vody pochá-

54. Keďže tvrdenie týkajúce sa všeobecných vlastností pobrežných vôd nie je spresnené, pokiaľ ide o určité oblasti, nemá takú povahu,

aby mohlo preniesť dôkazné bremeno pre niektoré vypúšťania.

55. Komisia sa ďalej domnieva, že severná časť Botnického zálivu, Botnická zátoka, tvoriaca koniec morskej úžiny Baltského mora so slabou výmenou vody so Severným morom a s Atlantickým oceánom, je „záliv“ v zmysle prílohy II A písm. a) druhý pododsek ii) smernice o odpadových vodách.

56. Švédsko namietá, že taký široký výklad pojmu záliv nie je zlučiteľný so zmyslom tohto pojmu. Podľa názoru Fínska je Botnická zátoka, takisto ako južná časť Botnického zálivu, Botnické more a stredná časť Baltského mora, dôležitou vodnou oblasťou, ktorá obsahuje zálivy, estuárie a pobrežné vody.

57. Botnickú zátoku, dlhú približne 300 km, ktorej šírka môže dosiahnuť 200 km, nemožno považovať za „záliv“. Pojem záliv sa mi zdá dostatočne široký, aby zahrňoval takú významnú vodnú oblasť, takýto výklad však dosahuje medze akceptácie pojmu.

58. Dôležitejšia je logika systému. Podľa všeobecného pravidla sú to miestne podmienky, ktoré určujú, aké živiny majú byť odstránené náročnejším čistením. Príloha II A písm. a) druhý pododsek ii) smernice o odpadových vodách spresňuje iba zvláštne lokálne okolnosti, ktoré výnimočne povoľujú vyvrátiť domnienku, že je nevyhnutné odstrániť fosfor a/alebo dusík. Bolo by nezlučiteľné s týmto režimom výnimiek pre miesta s určitými vlastnosťami, aby boli považované jednotne za veľké vodné oblasti, v ktorých môžu existovať určité časti, ktorých lokálne vlastnosti sú veľmi odlišné.

59. Napokon je nejasné, či pojem veľká aglomerácia, uvedený v prílohe II A písm. a) druhý pododsek ii) smernice o odpadových vodách, zahŕňa všetky sporné aglomerácie. Keďže ide o všetky aglomerácie s populačným koeficientom viac ako 10 000, je potrebné považovať všetky tieto aglomerácie za veľké, aby bolo možné sa domnievať, že všetky ich vypúšťania podliehajú nevyhnutnosti odstrániť dusík. Proti tejto téze, ktorú Komisia predniesla na pojednávaní ako odpoveď na položenú otázku, stojí tiež charakter výnimky tejto domnienky. Navyše smernica o odpadových vodách neuvádza, že populačný koeficient 10 000 predstavuje v zásade prahovú hodnotu charakterizujúcu veľké aglomerácie. Smernica pre ďalšie požiadavky obsahuje aj ešte vyššie prahové hodnoty, napríklad populačné koeficienty 15 000<sup>20</sup>, 100 000<sup>21</sup> alebo 150 000<sup>22</sup>.

20 — Článok 3 ods. 1 a článok 4 ods. 1.

21 — Príloha I, 2. riadok tabuľky 2.

22 — Článok 6 ods. 1 a článok 8 ods. 5.

60. Komisia sa teda nemôže v tomto konaní opierať o prenesenie dôkazného bremena uvedeného v prílohe II A písm. a) druhom pododseku bode ii) smernice o odpadových vodách.

a mestom Norrtälje sú citlivé na vypúšťanie dusíka. To platí tiež pre vody na južnom pobreží Fínska. Dotknutými morskými oblasťami sú Kattegat a Belt medzi Švédskom a Dánskom, stredná časť Baltského mora a Fínsky záliv medzi Fínskom a Estónskom. Je teda isté, že priame vypúšťanie do týchto oblastí musí byť predmetom zníženia dusíka.

*D — O dôkaze potreby znížiť množstvo dusíka*

61. Komisia preto musí preukázať, že vypúšťanie dusíka z každej švédskej alebo fínskej aglomerácie s populačným koeficientom viac ako 10 000 prispieva k eutrofizácii citlivej oblasti alebo že zníženie vypúšťania dusíka je opatrením, ktoré môže do budúcnosti zabrániť eutrofizácii takejto oblasti.

62. Švédsko a Fínsko síce identifikovali všetky svoje vody ako citlivé oblasti, prejednávané veci sa však týkajú iba účinkov na morské oblasti. Všetky čističky odpadových vôd týchto dvoch členských štátov priamo alebo nepriamo uskutočňujú vypúšťanie do týchto oblastí.

63. Účastníci konania uznávajú, že vody na švédskom pobreží medzi hranicou s Nórskom

64. Naopak spochybňovaná je otázka, či zníženie množstva dusíka je rovnako potrebné pre všetky vypúšťania v Botnickom zálive [pozri ďalej pod bodom 1)]. Botnický záliv je morskou oblasťou nachádzajúcou sa medzi Fínskom a Švédskom. Skladá sa zo severnej časti, Botnickej zátoky, a z južnej časti, Botnického mora.

65. Účastníci konania majú tiež odlišný názor na otázku, či je zníženie množstva dusíka potrebné pre všetky vypúšťania do vnútrozemských vôd, ktoré sú len nepriamo vypúšťané do mora [pozri ďalej pod bodom 2)].

66. Nakoniec Švédsko a Fínsko tvrdia, že zníženie vypúšťania dusíka môže mať škodlivé účinky na životné prostredie, keďže prispieva k nadmernému rozmnožovaniu cyanobaktérií („zelenomodrých rias“) [pozri ďalej pod bodom 3)].

1. O priamom vypúšťaní do Botnického zálivu

o odpadových vodách a prípadne aké množstvo dusíka musí byť prenášané, aby vznikla povinnosť znížiť množstvo dusíka.

67. Výsledok tohto konania závisí hlavne na vypúšťaní do severnej časti Botnického zálivu, Botnickej zátoky. Účastníci konania zhodne pripúšťajú, že vypúšťanie dusíka do týchto vôd nespôsobuje žiadnu eutrofizáciu. Nie je teda potrebné podľa smernice o odpadových vodách žiadne zníženie množstva dusíka z dôvodu vlastností Botnickej zátoky.

O právnych dôsledkoch prenosu dusíka medzi rôznymi morskými oblasťami

68. Ak by sa celé vypúšťanie dusíka sústredilo v tejto oblasti, bolo by zrejmé, že Komisia nedokázala, že všetky dostatočne dôležité aglomerácie Švédska a Fínska musia znížiť množstvo dusíka vo svojich odpadových vodách. Aj keď pôda, ktorej odpadové vody sú vypúšťané do Botnickej zátoky, je málo osídlená, existujú v týchto dvoch dotknutých členských štátoch veľké aglomerácie, ktoré vypúšťajú odpadové vody priamo alebo nepriamo do Botnickej zátoky. Ide napríklad o švédske mesto Luleå a fínske mesto Oulu, ktoré majú populačný koeficient jednoznačne väčší ako 10 000.

70. Švédsko najprv oponuje právnomu tvrdeniu Komisie, že smernica o odpadových vodách nepredpokladá zohľadnenie prenosu medzi morskými oblasťami. Švédsko sa opiera o znenie článku 5 ods. 5 smernice o odpadových vodách. Toto ustanovenie ukladá náročnejšie čistenie pre vypúšťanie z čističiek komunálnych odpadových vôd, ktoré sa nachádzajú v príslušných povodiach citlivých oblastí a ktoré prispievajú k znečisteniu týchto oblastí.

69. Komisia však tvrdí, že významná časť vypúšťania dusíka do Botnickej zátoky zasiahne následne Botnické more a strednú časť Baltského mora. Pred posúdením, či Komisia preukázala skutočnosti, ktoré tvrdí, je potrebné preskúmať, či je prenos živín medzi morskými oblasťami skutočne významný na účely uplatnenia smernice

71. Botnický záliv nie je podľa švédskej vlády súčasťou povodia ostatných morských oblastí. Týmto sa rozumie, analogicky s definíciou vodného povodia v článku 2 ods. 13 smernice 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva<sup>23</sup>, územie, z ktorého všetok povrchový odtok odtieká prostredníctvom sietí potokov, riek a prípadne

23 — Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000 (Ú. v. ES L 327, s. 1; Mim. vyd. 15/05, s. 275).

jazier do mora jediným vyústením, ústím alebo delťou rieky. Podľa švédskej vlády je táto definícia v súlade s praxou v oblasti hydrológie. Morské oblasti naopak nie sú súčasťou povodia.

72. Súdny dvor však už rozhodol, že na to, aby išlo o vypúšťanie v zmysle článku 5 ods. 2 smernice o odpadových vodách, nie je podstatné, či odpadové vody sú vypúšťané priamo alebo nepriamo do citlivej oblasti.<sup>24</sup> To je v súlade s úrovňou zvýšenej ochrany, ku ktorej smeruje politika Spoločenstva v oblasti ochrany životného prostredia podľa článkov 174 ods. 2 ES.<sup>25</sup>

73. Jedna z vecí, o ktorých sa rozhodovalo, sa týkala vypúšťania do riek, ktoré prenášali živiny do citlivých oblastí<sup>26</sup>, ďalšia sa týkala presakovania, v rámci ktorého sa živiny dostávali do citlivej morskej oblasti prostredníctvom spodnej vody<sup>27</sup>. Nie je však jasné, z akého dôvodu je uprednostňované vypúšťanie dusíka, ktorý sa do citlivých vôd dostáva nie prostredníctvom vnútrozemských vôd alebo spodných vôd, ale prostredníctvom morských oblastí.

74. Preto má pojem oblasť povodia uvedený v článku 5 ods. 5 smernice o odpadových vodách hlavne ilustratívnu funkciu. Nemôže byť považovaný za kritérium pre vymedzenie povinností čistenia. Smernica 2000/60 naopak určuje pojmu povodie oveľa širšiu rolu, ktorá vyžaduje iný výklad.

75. Je teda potrebné uviesť, že môže ísť o vypustenie odpadových vôd obsahujúcich dusík do oblasti citlivej na dusík, ak vypustený dusík zasiahne oblasť prostredníctvom inej morskej oblasti.

O potrebnom prenášanom množstve

76. Prejednávané veci ukazujú, že možnosť nepriameho vypúšťania vyžaduje určiť, aký podiel vypúšťania dusíka musí zasiahnuť citlivú oblasť, aby vznikla povinnosť znížiť množstvo dusíka.

77. Komisia sa snaží preukázať, že významné množstvá dusíka sa prenášajú medzi rôznymi časťami Botnického zálivu a odtiaľ do strednej časti Baltského mora. Tento celkový prenos však nie je rozhodujúci. Rozhodujúca je naopak otázka, či vypúšťanie odpadových vôd do Botnickej zátoky zvyšuje zaťaženie

24 — Rozsudky z 25. apríla 2002, Komisia/Taliansko, C-396/00, Zb. s. I-3949, bod 29 a nasl.; z 24. júna 2004, Komisia/Grécko, C-119/02, bod 39 a nasl., a z 30. novembra, Komisia/Taliansko, C-293/05, bod 30 a nasl.; pozri tiež návrhy generálnej advokátky Stix-Hackl z 12. mája 2005 vo veci Komisia/Španielsko, C-416/02, Zb. s. I-7487, bod 133 a nasl.

25 — Pozri rozsudok Komisia/Taliansko, C-396/00, už citovaný v poznámke pod čiarou 24, bod 31, Komisia/Grécko, už citovaný v poznámke pod čiarou 24, bod 41, a Komisia/Taliansko, už citovaný v poznámke pod čiarou 24, C-293/05, bod 32.

26 — Pozri rozsudky Komisia/Taliansko, už citované v poznámke pod čiarou 24.

27 — Rozsudok Komisia/Grécko, už citovaný v poznámke pod čiarou 24, bod 37.



dusíkom v citlivých oblastiach.<sup>28</sup> Eutrofizácia v zmysle smernice o odpadových vodách je charakterizovaná príčinným vzťahom medzi vypúšťaním a zhoršením kvality vody.<sup>29</sup>

78. Švédsko v tejto súvislosti uvádza, pričom poukazuje na predbežné výpočty, že vypúšťanie dusíka pochádzajúceho z odpadových vôd má mimoriadne malú rolu pri prenose dusíka medzi Botnickou zátokou, Botnickým morom a strednou časťou Baltského mora..<sup>30</sup> Fínsko predložilo výpočty, ktoré vedú k trochu vyšším číslam, ale stále nižším ako 1 % ročného prísunu dusíka do Baltského mora.

79. Tieto výpočty však nutne nesvedčia proti povinnosti náročnejšieho čistenia odpadových vôd. Každé vypúšťanie, ak je dostatočne rozriedené, je zanedbateľné. Účinky rozriedenia môžu byť vylúčené len v prípade veľmi veľkej blízkosti k zdroju vypúšťania. Ak by sa odkazovalo len na časť zdroja znečistenia v celkovom znečistení, bolo by náročné zo znečistenia rozsiahlych oblastí vyvodiť povinnosti čistenia pre rôzne zdroje znečistenia. Je pravdepodobné, že vypúšťania zo Štokholmu alebo z Gdanska by boli zanedbateľné v rámci eutrofizácie strednej časti Baltského mora, keďže každé z týchto vypúšťaní predstavuje samo osebe iba malú časť celkového

zaťaženia. Smernica o odpadových vodách však vyžaduje náročnejšie čistenie odpadových vôd pre všetky aglomerácie s populačným koeficientom viac ako 10 000, ak vypúšťajú svoje vody do citlivých oblastí, bez ohľadu na to, či vypúšťanie z týchto aglomerácií predstavuje významnú alebo nevýznamnú časť predmetného znečistenia.

80. Vzťah príčiny a nevyhnutného dôsledku medzi vypúšťaním komunálnych vôd obsahujúcich dusík a poklesom kvality vody<sup>31</sup> tomu tiež nebráni. Súdny dvor istotne zdôraznil, že vypúšťanie komunálnych odpadových vôd musí predstavovať významnú časť pri eutrofizácii citlivých vôd, aby bolo možné vyžadovať identifikáciu podľa smernice o odpadových vodách.<sup>32</sup> To sa však týka celkového znečistenia citlivých vôd odpadovými vodami, a nie dôležitosti niektorých vypúšťaní alebo kategórií vypúšťania. Ak niektoré vypúšťania predstavujú iba malú časť celkového zaťaženia, nevylučuje to, aby vypúšťania tohto druhu mali celkovo dôležitú úlohu pri eutrofizácii citlivých vôd. V prejednávanom prípade je nepochybné, že stredná časť Baltského mora je citlivá na vypúšťanie komunálnych odpadových vôd obsahujúcich dusík.

81. Každé zvýšenie množstva dusíka v citlivej oblasti z dôvodu nepriameho vypúšťania však nemôže byť dostačujúce na vznik povinnosti

28 — Pozri rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 77.

29 — Rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, body 19 a 40.

30 — 19 ton ročne medzi Botnickou zátokou a Botnickým morom a 56 ton ročne medzi Botnickým morom a strednou časťou Baltského mora.

31 — Pozri v tejto veci rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 19.

32 — Rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 25, ako aj body 40, 52, 67, 77 a 87.

odstránenia dusíka. Bolo by to neprimerané, lebo je možné predpokladať, že každé vypúšťanie dusíka do akejkoľvek vody zvyšuje množstvo dusíka v citlivej oblasti prinajmenšom v homeopatickej dávke.

nie sú citlivé. Keď je dostatok dusíka zachytený počas prenosu do citlivých pobrežných vôd, čističky odpadových vôd upustia od náročnejšieho čistenia.

82. Smernica o odpadových vodách poskytuje kritérium, na ktoré je možné sa odvolať pri posúdení dôležitosti nepriameho vypúšťania dusíka. Jej príloha I tabuľka 2 nevyžaduje v rámci náročnejšieho čistenia úplné čistenie, ale v prípade dusíka vyžaduje minimálne percento zníženia od 70 do 80 %. To znamená, že čistička odpadových vôd môže v zásade vypustiť 30 % záťaže dusíka obsiahnutej v odpadových vodách priamo do citlivej oblasti. Nepriame vypúšťania nemôžu podliehať prísnejším požiadavkám.

85. Komisia sa skutočne domnieva, že smernica o odpadových vodách neumožňuje zohľadniť prirodzené zníženie podielu dusíka počas prenosu do citlivých vôd. Táto téza však nemá žiadnu oporu v smernici. Následkom tohto zníženia je dusík zachytený vo vodách, ktoré na túto látku nie sú citlivé. Zníženie dusíka uvedené v článku 5 ods. 2 smernice je potrebné iba v rozsahu, v akom táto citlivosť existuje.

83. Nepriame vypúšťania do citlivých vôd musia byť teda skúmané tak, ako keby vody, ktoré nie sú citlivé a cez ktoré prenikajú vypúšťania, boli súčasťou čistenia odpadových vôd. Ak je preukázané, že vody, cez ktoré dochádza k prenikaniu, skutočne zadržiavajú dostatočne dôležitú časť vypúšťaného dusíka, žiadne náročnejšie čistenie nie je v čističkách odpadových vôd nevyhnutné.

84. Švédsko zjavne uplatnilo túto myšlienku na vypúšťanie do vnútrozemských vôd, ktoré

86. Komisia však správne zdôrazňuje, že množstvo dusíka prenášaného prirodzeným spôsobom nie je ustálené, ale môže byť premenlivé. Naopak technické zníženie dusíka môže bezpochyby umožniť relatívne spoľahlivo zaručiť určité úrovne čistenia. Toto veľké riziko výkyvov musí byť zohľadnené v rámci preskúmania otázky, aké množstvo dusíka zasiahne citlivú oblasť. Ako to tvrdí Švédsko vo veci vypúšťania do vnútrozemských vôd, je potrebné v tejto súvislosti predložiť dôkladnú štúdiu prenosu dusíka a primeranej miery bezpečnosti. Možnosť výkyvov však nemôže odôvodňovať, že by sa na nepriame vypúšťania vzťahovali jednoznačne prísnejšie požiadavky ako na priame vypúšťania.

87. Nepriamo vypúšťanie dusíka do oblastí citlivých na dusík má za následok povinnosť znížiť dusík len v prípade, ak viac ako 30 % dusíka obsiahnutého v odpadových vodách zasiahne citlivé oblasti.

Uplatňovanie na vypúšťanie v Botnickom zálive

88. Komisia tvrdí, že 62 % prísunu dusíka do Botnickej zátoky sa následne dostane do Botnického mora. Táto úroveň — spochybnená Švédskom — dokazuje, že pomerná časť vypúšťaného dusíka z komunálnych odpadových vôd sa tam taktiež dostane. V prípade, ak by Botnické more bolo celkovo citlivé na dusík, bol by takýto prenos dostačujúci na to, aby založil povinnosť zníženia dusíka pre vypúšťanie do Botnickej zátoky.

89. Podľa správ vypracovaných Komisiou o prebratí smernice o odpadových vodách vo Fínsku a Švédsku sa však pripúšťa, že neexistuje problém eutrofizácie v otvorených oblastiach Botnického mora. Inak je to v prípade pobrežných vôd, kde je slabá výmena vody a vyšší obsah živín. Rovnako sa pripúšťa, že prísun živín na fínske pobrežie, pochádzajúcich zo strednej časti Baltského mora a z Fínskeho zálivu, spôsobuje často premnoženie rias.<sup>33</sup>

90. Aj keď podľa týchto správ sú niektoré pobrežné vody Botnického mora citlivé na vypúšťanie dusíka, tieto návrhy neumožňujú dospieť k záveru, že to platí pre celé Botnické more. Okrem toho je málo pravdepodobné, že vypúšťanie dusíka do Botnickej zátoky ovplyvňuje práve citlivé oblasti Botnického mora. V prvom rade ide o pobrežné vody so slabou výmenou vody. Dostávajú málo vody z Botnickej zátoky. V rozsahu, v akom problémy vyplývajú z prísunu živín, ide o prísun prichádzajúci z juhu, teda z opačného smeru.

91. Komisia preto nepreukázala, že vypúšťanie dusíka do Botnickej zátoky zasahuje v dostatočnom množstve citlivé oblasti Botnického mora.

92. Komisia ďalej zdôrazňuje, že dostatočné množstvá dusíka vypusteného do Botnickej zátoky zasahujú strednú časť Baltského mora, ktorá je citlivá na prísun dusíka. Nepredložila však informácie o podiele vypúšťania dusíka do Botnickej zátoky, ktorý zasahuje strednú časť Baltského mora.

93. Podľa správ, ktoré Komisia vypracovala, približne 11 % prísunu v celom Botnickom zálive je prenášaných až do strednej časti Baltského mora<sup>34</sup>. Táto miera prenosu je zreteľne nižšia ako miera prenosu medzi

33 — Hamil, K., a kol.: c. d., s. 18, ako aj Searle, B., a kol.: c. d., s. 17 a 18.

34 — Hamil, K., a kol.: c. d., s. 25, ako aj Searle, B., a kol.: c. d., s. 24.

Botnickou zátokou a Botnickým morom. Zodpovedá to konštatovaniu, že Botnické more je skutočnou studňou dusíka.<sup>35</sup>

94. Švédska vláda predložila výsledky predbežného výpočtu, ktorý vedie k ešte nižšej miere prenosu. Podľa tohto výpočtu by celkové zníženie dusíka pri vypúšťaní odpadových vôd do Botnického zálivu o 817 ton znížilo prenos dusíka do Baltského mora iba o 56 ton. Inými slovami, približne iba 7 % zníženia dusíka sa odrazí na strednej časti Baltského mora, ktoré je citlivé na dusík. Je preto možné sa domnievať, že miera prenosu vypúšťania nie je veľmi zvýšená.

95. Nezáleží na tom, ktorý z výpočtov je presný. Oba výpočty v každom prípade uvádzajú, že menej ako 30 % vypúšťania do Botnickej zátoky zasiahne strednú časť Baltského mora. Ešte som v tomto kontexte nepripomenula, že podľa nepopieraných tvrdení Švédska a Fínska je už 30 % dusíka odstráneného prostredníctvom čistenia odpadových vôd, teda čistením vôd na základe článku 4 smernice o odpadových vodách, ktoré sa musí uskutočňovať bez ohľadu na citlivosť oblastí vypúšťania.

96. Fínska vláda predkladá skutočne údaje, ktoré umožňujú domnievať sa, že miera prenosu je oveľa vyššia.<sup>36</sup> Na pojednávaní však v odpovedi na otázku, ktorá jej bola položená, uviedla, že nespochybňuje čísla Komisie a že iba predložila približné čísla, ktoré úplne neodrážajú prenos. Nezohľadňujú najmä množstvo dusíka zachyteného pri prenose. Nemožno sa teda na základe týchto údajov domnievať, že úroveň prenosu je vyššia ako 30 %, čo by v konečnom dôsledku prislúchalo preukázať Komisii.

97. Komisia preto nepreukázala, že vypúšťanie komunálnych odpadových vôd obsahujúcich dusík do Botnickej zátoky zasahuje v dostatočnom podiele citlivé oblasti strednej časti Baltského mora. Nie všetky švédske a fínske aglomerácie s populačným koeficientom viac ako 10 000 musia podrobiť svoje odpadové vody tomuto čisteniu, a preto je potrebné obe žaloby zamietnuť už len z tohto dôvodu. Vypúšťania do Botnického mora teda nie sú relevantné.

98. Tento záver je potvrdený akčným plánom helsinskej komisie pre Baltské more. Tento plán vypracovaný za účasti Spoločenstva

35 — Hamil, K., a kol.: c. d., s. 25, ako aj Searle, B., a kol.: c. d., s. 24.

36 — Pozri prílohu 1 dupliky.

skutočne vyžaduje zníženie vypúšťania dusíka do strednej časti Baltského mora, Fínskeho zálivu, do prielivu medzi Dánskom a Švédskom („Danish Straits“, Belt), ako aj do Kattegat, ale vypúšťanie dusíka do Botnickej zátoky a do Botnického mora nebolo znížené.<sup>37</sup>

99. Ďalej sa však pre úplnosť budem zaoberať rovnako kontroverznými otázkami vypúšťania do vnútrozemských vôd a prípadného nadmerného rozmnožovania cyanobaktérií („zelenomodrých rias“).

## 2. O vypúšťaní do vnútrozemských vôd

100. Komisia zastáva názor, že Fínsko, ako aj Švédsko musia podrobiť všetky svoje odpadové vody, ktoré sú vypúšťané do vnútrozemských vôd, dodatočnému zníženiu dusíka.

101. Pokiaľ ide o vypúšťanie do vnútrozemských vôd, ktoré sa nepriamo dostávajú do citlivých oblastí, musí byť použité rovnaké pravidlo ako pre prenos dusíka medzi morskými oblasťami: ak viac ako 30 % dusíka obsiahnutého v odpadových vodách zasahuje citlivú oblasť, musí byť dusík znížený.

102. Vnútrozemské vody sa nakoniec prelievajú do pobrežných vôd. Prenášajú do mora dusík vypustený s odpadovými vodami. Ide tu podľa môjho názoru o skutočnosť, ktoré sú v zásade dostačujúce, aby bolo možné predpokladať, že s vypúšťaním do vnútrozemských vôd zasiahne dostatočné množstvo dusíka citlivé oblasti Baltského mora, najmä strednú časť Baltského mora.

103. Fínsko a Švédsko však bez toho, aby to bolo spochybnené, uvádzajú, že obvyčajným čistením odpadových vôd je vypustených iba 70 % dusíka obsiahnutého na začiatku v odpadových vodách. Fínsko a Švédsko ďalej uvádzajú, že vypúšťanie dusíka do vnútrozemských vôd je často znižované prirodzeným spôsobom predtým, ako dosiahnu more. Tvrdia, že dusík sa usadzuje najmä v jazerách. Podľa tézy Fínska sa podiel dusíka znižuje od 19 % do 80 % počas prenosu k moru.

104. Komisia sa zdráha v oboch veciach zovšeobecniť úroveň zníženia na vnútroštátnej úrovni. To však nie je rozhodujúci bod týchto tvrdení. Tieto dva členské štáty preukazujú, že kontrolné orgány mohli po výsledku preverenia niektorých vnútroštátnych čističiek odpadových vôd určite dospieť k záveru, že zníženie dusíka nebolo nevyhnutné.

105. Komisia ostatne nevyvracia tvrdenie týchto dvoch členských štátov, podľa ktorého

37 — HELCOM Baltic Sea Action Plan, [http://www.helcom.fi/BSAP/ActionPlan/en\\_GB/ActionPlan/](http://www.helcom.fi/BSAP/ActionPlan/en_GB/ActionPlan/), s. 8.

uvedené jednotlivé preverenia neboli založené len na všeobecných hypotézach týkajúcich sa zachytávania dusíka, ale že bola konkrétne zohľadnená miestna situácia a zníženie množstva dusíka v dotknutých vodách. Najmä nespochybňuje ani rozhodnutia týkajúce sa niektorých čističiek odpadových vôd, ani metódy uplatnené v každom prípade na výpočet prirodzeného zníženia dusíka.

106. Ďalej Komisia tvrdí, že smernica o odpadových vodách neumožňuje prihladiť na prirodzené odbúravanie dusíka. Nezistil sa však právny základ pre všeobecné pravidlo v tomto zmysle. Naopak je presné, že eutrofizácia podľa jej definície v článku 2 bode 11 predpokladá najmä narušenie prirodzenej rovnováhy.<sup>38</sup> Pokiaľ vypúšťanie odpadových vôd obsahujúcich dusík nenaruša túto rovnovahu alebo pokiaľ sa tohto narušenia netreba obávať v zmysle prílohy II A písm. a), nie je ani potrebné náročnejšie čistenie.

107. Komisia však správne zdôrazňuje, že pokiaľ sú individuálne skúmané niektoré čističky odpadových vôd, je potrebné prihladiť na sezónne výkyvy pri prirodzenom odbúraní dusíka. Dodržanie prahovej hodnoty musí byť stále rovnako zaručené, ako to platí pre technické zníženie dusíka v čističkách odpadových vôd. To je ale možné pozorovať iba vo vzťahu k rôznym

čističkám odpadových vôd, čo Komisia v prejednávacom prípade neurobila.

108. Komisia teda nepreukázala, že všetky čističky odpadových vôd vo fínskych a švédskych aglomeráciách s populačným koeficientom viac ako 10 000, ktoré vypúšťajú svoje odpadové vody do vnútrozemských vôd, musia uskutočňovať dodatočné zníženie dusíka.

### 3. O cyanobaktériách

109. Kvôli úplnosti by bolo vhodné ešte sa pristaviť pri tvrdení, ktoré predložili Švédsko a Fínsko na svoju obranu, ktoré však nie je relevantné v prejednávacom prípade. Uvedené dva členské štáty sa dovolávajú rizika nadmerného rozmnožovania cyanobaktérií („zelenomodrých rias“).

110. Keďže dusík a fosfor sú prítomné v dostatočnom množstve, zjavne sa množia najmä riasy, ktoré závisia od týchto dvoch

<sup>38</sup> — Pozri rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 20 a nasl.

živín. Ak je však nadbytok fosforu, môže to napomôcť rozmnožovaniu cyanobaktérií, keďže tieto cyanobaktérie nemusia odoberať z vody dusík, ktorý potrebujú, ale môžu využívať aj dusík zo vzduchu. Nadbytok cyanobaktérií je nežiaduci najmä z troch dôvodov:

- tvoria slizkú hmotu na povrchu vody,
- produkujú toxické látky,
- dusík zo vzduchu, ktorý zadržiavajú, zvyšuje množstvo dusíka vo vode.

111. Uvedené dva členské štáty sa domnievajú, že vypúšťanie odpadových vôd obsahujúcich dusík do vôd obsahujúcich nadbytok fosforu môže prispieť k zabráneniu nadmerného rozmnožovania cyanobaktérií. Existujúce nebezpečenstvo v prípade nadbytku fosforu by odôvodňovalo upustenie od dodatočného zníženia dusíka.

112. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že zníženie dusíka musí byť uskutočňované iba vtedy, ak je to potrebné. Táto

potreba sa ohodnotí bezpochyby tiež na základe škody, ktorú môže vyvolať uvedené zníženie dusíka. Súdny dvor to už pripustil, keď uviedol, že v rámci náročnejšieho čistenia je možné náležite zohľadniť potreby na živiny pri chove slávok jedlých v citlivých vodách.<sup>39</sup> Toto uznanie nie je možné skutočne chápať v tom zmysle, že umožňuje tolerovať eutrofizáciu na uspokojenie obchodných záujmov. Spôsob náročnejšieho čistenia však v každom prípade môže byť založený na vyvážení výhod a nevýhod.

113. Je teda možné upustiť od zníženia dusíka na účely predchádzania nebezpečenstvu nadmerného množenia cyanobaktérií. Prináleží však členskému štátu, ktorý sa ho dovoľáva, aby predložil dôkaz o tomto nebezpečenstve, jeho rozsahu a skutočnom účinku upustenia od znižovania dusíka. Smernica o odpadových vodách totiž uvádza zásadu, že dusík musí byť obvykle znížený, ak prispieva k vzniku nebezpečenstva eutrofizácie.

114. V prejednávanom prípade však nie je potrebné rozhodnúť o otázke, či uvedené dva členské štáty predložili tento dôkaz.<sup>40</sup>

39 — Rozsudok Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 8, bod 102.

40 — Pochybnosť v tejto súvislosti vzniká z článku citovaného Švédskom, Vahtera a. i.: *Internal Ecosystem Feedbacks Enhance Nitrogen-fixing Cyanobacteria Blooms and Complicate Management in the Baltic Sea*, *Ambio*, Zv. 36, č. 2 — 3, s. 186 a nasl., <http://ambio.allenpress.com/archive/0044-7447/36/2/pdf/i0044-7447-36-2-186.pdf>, podľa ktorého tak dusík, ako aj fosfor musia byť odstránené.

## **V — O trovách**

a účastníci konania znášajú svoje vlastné trovy konania vo veci C-438/07.

115. Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Komisia skutočne neuspela vo svojich dvoch žalobách, ale Švédsko nepožiadalo o náhradu trov konania. Komisia je teda povinná nahradiť trovy konania vo veci C-335/07

116. Podľa článku 69 ods. 4 rokovacieho poriadku členské štáty, ktoré vstúpili do konania ako vedľajší účastníci konania, znášajú svoje vlastné trovy konania.

## **VI — Návrh**

117. Navrhujem teda Súdnemu dvoru, aby rozhodol nasledovne.

118. Vo veci C-335/07:

1. Žaloba sa zamietá.
2. Komisia je povinná nahradiť trovy konania s výnimkou trov konania Švédskeho kráľovstva.



119. Vo veci C-438/07:

1. Žaloba sa zamieta.
2. Komisia Európskych spoločenstiev, Švédske kráľovstvo a Fínska republika znášajú svoje vlastné trovy konania.